NARODOWY BANK POLSKI

KOMISJA NADZORU BANKOWEGO

Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego

REKOMENDACJA I

z dnia 1 grudnia 1999 r.
dotycząca zarządzania
ryzykiem walutowym w bankach
oraz
zasad dokonywania przez banki operacji
obciążonych ryzykiem walutowym

Warszawa, 1999 r.

KOMISJA
NADZORU
BANKOWEGO

PRZEWODNICZĄCY .

NB/BPN/II/1347/1999 Warszawa, 1999. 12. 08

Prezesi Banków
wszystkich

Ze względu na charakter działalności bankowej, zarządzanie ryzykiem przez banki jest nieodzownym wymogiem jej prowadzenia. Jednym z aspektów zarządzania ryzykiem działalności bankowej jest zarządzanie ryzykiem walutowym. Ryzyko walutowe to szczególny składnik ryzyka, u którego podłoża leżą zmiany kursów walut obcych. Miary ryzyka walutowego oparte są na zagregowanym zaangażowaniu banku w działalność narażoną na zmiany kursów walut obcych. Stosowane przez bank zasady zarządzania ryzykiem walutowym powinny być spójne z polityką prowadzenia działalności i zasadami zarządzania ryzykiem przyjętymi przez bank.

W dniu 1 stycznia 1999 r. weszła w życie uchwała nr 11/98 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 14 października 1998 r. w sprawie ustalenia norm dopuszczalnego ryzyka walutowego w działalności banków. Z punktu widzenia nadzoru bankowego, zagadnienie ryzyka walutowego w działalności banków nie może być rozpatrywane jedynie przez pryzmat wypełniania norm ilościowych wynikających z zapisów tej uchwały - istotną rolę odgrywają także standardy jakościowe.

Rekomendacja wraz z załącznikiem uzupełnia zapisy uchwały nr 11/98 KNB i stanowi zbiór zaleceń o charakterze jakościowym, skierowanych do banków dokonujących operacji obciążonych ryzykiem walutowym w rozumieniu wspomnianej uchwały KNB. Rekomendacja określa jedynie minimalne wymogi w odniesieniu do omawianego zagadnienia. Treść Rekomendacji jest wyrazem oczekiwań KNB i wskazuje w tym kontekście zasady dobrej praktyki bankowej dotyczące stosowanych przez bank wewnętrznych zasad zarządzania ryzykiem walutowym.

Proponując poszczególne zapisy, mamy świadomość, że wiele banków stosuje bardziej zaawansowane metodologie. Niemniej jednak, bez względu na skalę działalności w zakresie transakcji obciążonych ryzykiem walutowym oraz na stopień zaawansowania metod

zarządzania ryzykiem walutowym stosowanych przez bank, następujące zalecenia Rekomendacji będą wspólne dla wszystkich banków:

1) właściwe określenie roli rady nadzorczej w procesie zarządzania ryzykiem walutowym - pojęcie jej funkcji kontrolnej nie powinno być interpretowane zbyt wąsko, rada nadzorcza powinna akceptować generalną strategię banku, w tym w szczególności w zakresie ekspozycji na ryzyko walutowe i zarządzania tym ryzykiem,
2) odpowiedzialność zarządu banku za stworzenie odpowiedniego systemu zarządzania ryzykiem działalności, w tym ryzykiem walutowym oraz za realizację strategii banku, w szczególności w zakresie ekspozycji na ryzyko walutowe,
3) dostosowanie struktury organizacyjnej banku do skali i charakteru prowadzonej działalności, stworzenie odpowiedniego systemu sprawozdawczości dla zarządu i rady nadzorczej oraz wdrożenie skutecznych mechanizmów monitorowania ryzyka walutowego i zarządzania nim poprzez limity,
4) sporządzenie w formie pisemnej obowiązujących w banku zasad i procedur dotyczących zarządzania ryzykiem walutowym oraz zasad zawierania transakcji obciążonych ryzykiem walutowym.

Przekazując Państwu Rekomendację, uprzejmie proszę o jej udostępnienie właściwym jednostkom i komórkom organizacyjnym banku a także pracownikom banku, szczególnie tym, którzy w czasie wykonywania obowiązków służbowych stykają się z zagadnieniami omawianymi w Rekomendacji.

Wdrożenie i przestrzeganie zaleceń Rekomendacji przez banki będzie analizowane i oceniane przez inspektorów Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego w czasie przeprowadzania czynności inspekcyjnych. W szczególności przedmiotem rozważań inspektorów nadzoru będzie kwestia przejrzystości i spójności zasad zarządzania ryzykiem walutowym oraz adekwatności stosowanych rozwiązań do skali i charakteru ryzyka walutowego występującego w danym banku.

dr hab. Hanna Gronkiewicz-Waltz

Rekomendacja I
dotycząca zarządzania ryzykiem walutowym w bankach
oraz
zasad dokonywania przez banki operacji obciążonych ryzykiem walutowym

Rekomendacja 1:

Odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem walutowym spoczywa na władzach banku - zarządzie banku i radzie nadzorczej. Rada nadzorcza, realizując swoje funkcje kontrolne w odniesieniu do zarządzania ryzykiem podejmowanym przez bank, akceptuje opracowaną przez zarząd banku strategię zarządzania ryzykiem prowadzonej działalności. Rada nadzorcza powinna wziąć przy tym pod uwagę między innymi występowanie ryzyka walutowego w działalności banku.

Rekomendacja 2:

Zarząd banku, w którego działalności występuje ryzyko walutowe, w strategii zarządzania ryzykiem prowadzonej działalności, powinien określić przewidywaną strukturę obrotu w zakresie transakcji obciążonych ryzykiem walutowym, planowaną pozycję banku na rynku tych transakcji, dopuszczalny stopień ekspozycji banku na ryzyko walutowe oraz metody jego monitorowania. Strategia w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym powinna być weryfikowana i aktualizowana. Na podstawie strategii długofalowej powinny być opracowywane i aktualizowane okresowe plany rozwoju działalności w zakresie transakcji obciążonych ryzykiem walutowym.

Rekomendacja 3:

Zarząd banku, w którego działalności występuje ryzyko walutowe, powinien uwzględnić ten składnik ryzyka w zasadach prowadzenia działalności i zarządzania ryzykiem poprzez przyjęcie i wdrożenie zasad niezbędnych do zarządzania ryzykiem walutowym. Zasady zarządzania ryzykiem walutowym powinny być zgodne z obowiązującymi normami prawnymi i regulacjami nadzorczymi oraz spójne z przyjętymi przez bank ogólnymi zasadami zarządzania ryzykiem prowadzonej działalności.

Rekomendacja 4:

Zasady zarządzania ryzykiem walutowym powinny ujmować zasady analizy transakcji obciążonych ryzykiem walutowym nie tylko w aspekcie ryzyka kursowego lecz także innych składników ryzyka, takich jak w przypadku transakcji nie niosących ze sobą ryzyka walutowego.

Rekomendacja 5:

Zasady zarządzania ryzykiem walutowym powinny być opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez zarząd banku. Pracownicy banku biorący udział w procesie dokonywania transakcji obciążonych ryzykiem walutowym oraz pracownicy zarządzający ryzykiem walutowym, powinni znać te zasady i je stosować. Znajomość zasad i przyjęcia ich do stosowania powinna być potwierdzana przez pracowników pisemnie.

Rekomendacja 6:

Zarządzanie ryzykiem walutowym powinno być wykonywane przez odpowiedni zespół powołany w tym celu. Zespół ten może działać w ramach komórki organizacyjnej odpowiedzialnej za zarządzanie ryzykiem na szczeblu całego banku. Zadanie zarządzania ryzykiem walutowym może być także przydzielone innemu zespołowi w ramach istniejących w banku struktur – w tym przypadku należy jednakże pamiętać o wyposażeniu tego zespołu w uprawnienia niezbędne do wykonywania zadań w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym w skali banku.

Rekomendacja 7:

Zasady zarządzania ryzykiem walutowym powinny przewidywać stworzenie odpowiedniej struktury organizacyjnej, systemu sprawozdawczości dla zarządu banku i rady nadzorczej oraz skutecznych mechanizmów zarządzania ryzykiem poprzez limity. Dostarczane zarządowi informacje na temat dokonywanych transakcji obciążonych ryzykiem walutowym, powinny umożliwiać bieżące monitorowanie wpływu tych operacji na wynik finansowy oraz monitorowanie ryzyka walutowego ponoszonego przez bank, w tym wykorzystania wewnętrznych limitów.

Rekomendacja 8:

Zarząd banku dokonującego transakcji obciążonych ryzykiem walutowym lub występującego o zgodę na dokonywanie operacji walutowych powinien zapewnić opracowanie w formie pisemnej wewnętrznych regulaminów i procedur dotyczących ich dokonywania, zgodnie z normami prawnymi oraz regulacjami nadzorczymi. Regulaminy i procedury powinny być zaopiniowane przez komórkę kontroli wewnętrznej. Wprowadzanie nowych produktów w zakresie transakcji obciążonych ryzykiem walutowym powinno odbywać się zgodnie z obowiązującą w banku procedurą wprowadzania nowych produktów.

Rekomendacja 9:

Przyjęte procedury dokonywania transakcji obciążonych ryzykiem walutowym są integralnym elementem zasad zarządzania ryzykiem walutowym i powinny być spójne z tymi zasadami.

Rekomendacja 10:

Działający w banku system kontroli wewnętrznej powinien uwzględniać występowanie ryzyka walutowego w działalności banku. Zarząd banku, w trakcie dokonywania okresowej oceny funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej, powinien wziąć pod uwagę między innymi kwestię przydatności tego systemu w kontekście wymogów zarządzania ryzykiem walutowym.

Szczegółowe omówienie przedstawionych rekomendacji jest zawarte w załączniku i ma formę zaleceń dla banków dokonujących transakcji obciążonych ryzykiem walutowym.

załącznik do Rekomendacji I

Zalecenia dla banków dokonujących transakcji obciążonych ryzykiem walutowym

1. W ramach planowania rozszerzenia lub podjęcia działalności w zakresie operacji obciążonych ryzykiem walutowym bank powinien określić:
   1) Propozycje wprowadzenia nowych rodzajów transakcji.
   2) Planowane rozmiary działalności związanej z danym rodzajem transakcji wraz ze wskazaniem ewentualnych kontrahentów.
   3) Niezbędne zmiany organizacyjne i techniczne związane z wdrażaniem metod wykrywania, monitorowania i kontrolowania poszczególnych rodzajów ryzyka związanego z transakcjami obciążonymi ryzykiem walutowym.
   4) Potrzeby w zakresie rozwoju zasobów banku, obejmujących zarówno personel jak i środki techniczne, tak aby w każdym momencie istniała pewność, że zadania przed którymi stanie bank będą mogły być sprawnie i bezpiecznie wykonane przy uwzględnieniu ich charakteru i rozmiarów - niedopuszczalne jest wkraczanie banku na nowe obszary działalności walutowej bez odpowiedniego przygotowania obejmującego w szczególności:

   a) dokonanie oceny ryzyka związanego z nowym obszarem działalności,
   b) ustalenie limitów w zakresie nowej działalności,
   c) opracowanie w formie pisemnej szczegółowych procedur, w tym zasad księgowania i raportowania,
   d) dokonanie doboru personelu o odpowiednich kwalifikacjach, w tym przeprowadzenie niezbędnych szkoleń.

2. Przyjęte przez bank zasady zarządzania ryzykiem walutowym powinny uwzględniać:
   1) Wzajemne oddzielenie komórek zawierających transakcje, komórek rozliczających i księgujących transakcje oraz komórek zarządzających ryzykiem.
   2) Ustalenie trybu uzyskiwania przez pracowników kwalifikacji niezbędnych do wykonywania transakcji oraz trybu wydawania pracownikom upoważnień do wykonywania poszczególnych transakcji. Upoważnienia powinny być wydawane w formie pisemnej.
   3) Identyfikację transakcji dokonywanych przez bank - powinny być tworzone listy transakcji zawierające następujące informacje:
      a) pełny wykaz transakcji wraz z ich krótkim opisem pozwalającym na jednoznaczną identyfikację każdej z nich oraz dla każdej transakcji - pełny spis oddziałów, departamentów, zespołów i poszczególnych pracowników upoważnionych do jej wykonywania,
      b) limity ryzyka walutowego dla poszczególnych pracowników, komórek i jednostek organizacyjnych banku (chyba, że bank przyjmie inne rozwiązanie gwarantujące, że nie zostaną przekroczone limity ryzyka walutowego ustalone w regulacjach nadzorczych).
   4) Określenie, wynikających z polityki banku w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym, zasad ustalania limitów działalności obciążonej ryzykiem walutowym.
   5) Ustalenie i sporządzenie w formie pisemnej procedur dotyczących zawierania transakcji obciążonych ryzykiem walutowym.
   6) Wymóg opracowania i wdrożenia zasad ewidencjonowania w zakresie wynikającym z wewnętrznych potrzeb banku i pozwalającym na sporządzanie wymaganych sprawozdań na potrzeby zewnętrzne oraz ustalenie wzorów sprawozdań wewnętrznych.

7) Ustalenie, w zakresie wynikającym z potrzeb banku, wymogów kontrolnych w odniesieniu do zawartych transakcji np.: ich weryfikacji, niezależnej wyceny i badania transakcji nierozliczonych.
8) Ustalenie procedur kontrolowania poszczególnych etapów dokonywania operacji oraz bieżącego wykorzystania i przestrzegania limitów. Wykorzystanie limitów przez komórki zawierające transakcje powinno być codziennie uzgadniane z zapisami dokonanymi przez komórki księgujące. W przypadku niezgodności, do chwili zidentyfikowania przyczyny rozbieżności, za właściwe należy uznać dane wynikające z ewidencji księgowej.
9) Ustalenie zasad podejmowania w trybie przewidzianym w danym banku (przez zespół ds. zarządzania ryzykiem walutowym lub przez uprawnionych pracowników) decyzji zezwalającej na jednorazowe przekroczenie limitu.
10) Ustalenie i identyfikację źródeł danych o parametrach zewnętrznych i wewnętrznych związanych z zawarciem transakcji (w tym w szczególności o wysokości kursów walutowych).
11) Ustalenie zasad dostępu do informacji w zakresie wynikającym z charakteru decyzji podejmowanych na danym stanowisku służbowym.
12) Ustalenie zasad podejmowania przez zespół ds. zarządzania ryzykiem walutowym decyzji w sytuacjach niestandardowych lub kryzysowych.

3. Jeżeli bank nie przyjmie odmiennych zasad, należy uznać, że każda jednostka organizacyjna banku wykonująca transakcje obciążone ryzykiem walutowym powinna mieć określone na piśmie limity ograniczające charakter i rozmiary pojedynczej transakcji, przy czym limity te nie mogą być określone na wyższym poziomie niż odpowiednie limity dla jednostki wyższego rzędu oraz limity dla całego banku.

4. Zasady zarządzania ryzykiem walutowym, w tym limity ryzyka walutowego, powinny wynikać z przyjętych w banku zasad zarządzania ryzykiem prowadzonej działalności i powinny uwzględniać analizę transakcji pod kątem ich obciążenia poszczególnymi rodzajami ryzyka charakterystycznymi dla działalności bankowej, takimi jak:
   1) Ryzyko kursowe.
   2) Ryzyko kredytowe.
   3) Ryzyko kraju.
   4) Ryzyko stopy procentowej.
   5) Ryzyko płynności.
   6) Ryzyko prawne.
   7) Ryzyko operacyjne.
   8) Inne rodzaje ryzyka zidentyfikowane przez bank jako istotne dla prowadzonej działalności.

5. Zasady zarządzania przez bank każdym rodzajem ryzyka wymienionym w ust. 4 powinny obejmować:
   1) Pomiar - jednolite i jednoznaczne zasady pomiaru danego rodzaju ryzyka, umożliwiające agregację w skali banku.
   2) Raportowanie - określenie formy i terminów składania wewnętrznego sprawozdania o poziomie ryzyka, którego szczegółowość i częstotliwość sporządzania powinna być adekwatna do rodzaju i skali ryzyka. Sprawozdanie powinno być dostępne dla właściwych pracowników w czasie wystarczającym do odpowiedniej reakcji. Zaleca się również wydzielenie, w zależności od potrzeb, stanowiska (lub zespołu)

zajmującego się kontrolowaniem poprawności składanych sprawozdań. Stanowisko to powinno być organizacyjnie niezależne od służb sprawozdawczych oraz mieć ustaloną procedurę informowania władz banku o stwierdzonych lub prawdopodobnych nieprawidłowościach. Osoba lub osoby na nim zatrudnione powinny posiadać odpowiednią wiedzę fachową.

3) Limitowanie - określenie zasad ustalania wewnętrznych limitów oraz wskazanie komórki lub pracowników odpowiedzialnych za ich ustalanie.
4) Zarządzanie - wskazanie komórki lub pracowników odpowiedzialnych za monitorowanie danego rodzaju ryzyka, uprawnionych do wydawania poleceń dotyczących ograniczania ryzyka podejmowanego przez bank, z uwzględnieniem przypadków o charakterze niestandardowym lub kryzysowym.
5) Kontrolowanie - wskazanie komórki lub pracowników odpowiedzialnych za badanie zgodności działania wszystkich jednostek banku z regulacjami wewnętrznymi i nadzorczymi, jak również za informowanie o stwierdzonych nieprawidłowościach.

6. Rekomenduje się bankom ustalanie i monitorowanie wewnętrznych limitów ryzyka walutowego, przy czym:

1) Wewnętrzne limity nie mogą przekraczać limitów wynikających z regulacji nadzorczych. Powinny one uwzględniać przewidywania zmian kursów walutowych. Bank powinien sporządzać prognozę dotyczącą przedziału możliwych poziomów kursu walutowego każdej z walut, ograniczonego najniższym i najwyższym poziomami kursu wraz z najbardziej prawdopodobnym poziomem kursu. Na tej podstawie bank tworzy przynajmniej dwa scenariusze dotyczące zmian kursów każdej z walut: jeden najbardziej prawdopodobny oraz drugi najbardziej dla banku niekorzystny, ale jeszcze prawdopodobny. Prognoza ta i scenariusze powinny podlegać ciągłej aktualizacji.
2) Przy określaniu wewnętrznych zasad monitorowania ryzyka walutowego rekomenduje się bankom wykorzystywanie metodologii wartości zagrożonej (Value at Risk – VAR). W celu ujednolicenia podejść związanych ze stosowaniem metodologii wartości zagrożonej, zaleca się przyjmowanie następujących parametrów:
   a) 10 dniowy okres utrzymywania pozycji, jeżeli dla celów operacyjnych przyjmuje się inny okres utrzymywania pozycji, wyniki powinny być odpowiednio przeliczone (przeskalowane) względem czasu,
   b) co najmniej roczny okres próby (obserwacji danych historycznych) - wybór długości okresu próby powinien zostać dokonany szczególnie rozważnie pod kątem tendencji obserwowanych w zmienności kursów walutowych (bank powinien tworzyć i aktualizować bazy danych historycznych dotyczących kursów walutowych); wybór ten można ponadto wesprzeć analizą wartości zagrożonej dla wybranych podokresów (np.: ostatnich kilku miesięcy),
   c) stosowanie poziomu ufności wynoszącego 99% (przy założeniu lewostronnego przedziału ufności),
   d) wartość zagrożona powinna być liczona dla każdego dnia roboczego,
   e) wyniki uzyskane przy pomocy metodologii wartości zagrożonej powinny podlegać ciągłej weryfikacji w drodze analizy historycznej (back testing) poprzez ich porównywanie z rzeczywistymi wynikami z działalności w zakresie operacji obciążonych ryzykiem walutowym.
3) Banki, w których występowanie ryzyka walutowego jest sporadyczne i mało znaczące z punktu widzenia banku, mogą wykorzystywać indywidualne, uproszczone metodologie w zakresie wewnętrznych zasad monitorowania ryzyka walutowego.

7. W zakresie ryzyka kredytowego związanego z operacjami obciążonymi ryzykiem

walutowym, bank powinien dokonywać analizy obciążonych tym ryzykiem składników bilansowych i pozabilansowych w kontekście ich wpływu na wysokość współczynnika wypłacalności banku. Analiza powinna być dokonana w podziale na ryzyko przedrozliczeniowe i ryzyko rozliczenia (pre-settlement risk, settlement risk) oraz dla każdej z tych kategorii na ryzyko kontrahenta i ryzyko produktu. Zaleca się przyjmowanie ostrzejszych zasad udzielania kredytów obciążonych ryzykiem walutowym i uwzględnianie zwiększonego ryzyka kredytowego wynikającego z możliwości wzrostu wartości zobowiązania kredytobiorcy na skutek dewaluacji waluty krajowej. Bank powinien posiadać listę kontrahentów, z którymi może zawierać transakcje o wartości uznanej przez bank za znaczną, wyznaczyć wewnętrzne limity zaangażowania wobec pojedynczego kontrahenta dla każdej kategorii klientów. Limity te muszą uwzględniać obowiązujące normy prawne w tym zakresie i ograniczać zaangażowanie banku wynikające z rozliczania transakcji. Bank powinien posiadać pisemne procedury trybu prowadzenia rozliczeń z każdą kategorią kontrahentów, minimalizujące ponoszone ryzyko.

8. W zakresie ryzyka kraju, bank powinien uwzględniać ewentualność niewypełnienia zobowiązań nawet przez wysoce wiarygodnego kontrahenta wskutek restrykcji nałożonych przez władze centralne kraju kontrahenta na rozliczenia międzynarodowe z uwagi na przyczyny związane z sytuacją w kraju kontrahenta (np. niepokoje wewnętrzne, kataklizmy). W związku z tym, bank powinien określać limity na całkowite zaangażowanie wobec wszystkich kontrahentów z kraju, co do którego istnieje ryzyko.

9. W zakresie mierzenia ryzyka stopy procentowej związanego z operacjami obciążonymi ryzykiem walutowym zaleca się bankom badanie wrażliwości operacji obciążonych ryzykiem walutowym na ryzyko stopy procentowej. Ryzyko stopy procentowej wynika z niedopasowania terminów zapadalności / wymagalności a w przypadku transakcji obciążonych ryzykiem walutowym występuje nawet wówczas, gdy bank ma domkniętą pozycję walutową. Wyliczenie wrażliwości na zmianę stopy procentowej i określanie limitów powinno odbywać się dla kilku przewidywanych przyszłych scenariuszy zmian stóp procentowych. Szczegółowe uwagi w tym zakresie zawiera opis Rekomendacji 6 i 7 w załączniku 1 do „Rekomendacji G z 23 czerwca 1999 r. dotyczącej zarządzania ryzykiem stopy procentowej w bankach". Limity powinny być ustalane z uwzględnieniem uzyskanych wyników obliczeń wrażliwości i akceptowanego przez bank poziomu strat przy niekorzystnej zmianie stopy procentowej waluty obcej.

10. W zakresie mierzenia i zarządzania ryzykiem płynności w walutach obcych, bank powinien uwzględnić terminy zapadalności i wymagalności należności i zobowiązań oraz prognozy przyszłych wpłat i wypłat walut obcych. Scenariusz prognoz powinien obejmować oczekiwany wpływ oraz wypływ środków z tytułu określonych kategorii bilansowych i pozabilansowych w określonym czasie. Bank powinien zastosować dla tych celów technikę oceny realnych przepływów gotówkowych wskazaną w części III. pkt 2.2 załącznika do "Rekomendacji dla banków dotyczących systemu monitorowania płynności finansowej" wydanej przez Generalny Inspektorat Nadzoru Bankowego w czerwcu 1996 roku. Bank powinien sporządzać przynajmniej dwie prognozy; jedną opisującą najbardziej prawdopodobny przebieg w czasie, a drugą najbardziej dla banku niekorzystny, ale jeszcze prawdopodobny. Za wyjątkiem wystąpienia nie dających się przewidzieć sytuacji katastrofalnych, przebieg wydarzeń gorszy od przewidywanego jest sygnałem o niekompetencji odpowiednich służb. Bank powinien posiadać aktywa umożliwiające utrzymanie płynności w walutach obcych w przypadku zrealizowania się

prognozy najgorszej z możliwych. Niedopuszczalne jest prognozowanie ryzyka płynności w oparciu o domniemanie, że możliwe będzie zaciągnięcie nowych zobowiązań u kontrahentów, z którymi nie zawarto umowy.

11. W zakresie zarządzania ryzykiem prawnym związanym z transakcjami obciążonymi ryzykiem walutowym, bank powinien posiadać procedury przewidujące zweryfikowanie w świetle prawa polskiego dopuszczalności ich zawierania i rozliczania (szczególnie istotne w przypadku nowych rodzajów transakcji) oraz ewentualnych ograniczeń w tym zakresie, dokonanie analizy implikacji prawnych wynikających z ich zawarcia, rozważenie prawnych możliwości wyegzekwowania świadczenia oraz opracowanie i wdrożenie wymogów dotyczących sporządzania i przechowywania dokumentów potwierdzających zawarcie transakcji. W przypadku korzystania z usług firm brokerskich, bank powinien z rozwagą negocjować umowy, tak aby zabezpieczały one bank przed powstawaniem nadużyć. Istotnym elementem jest także dokonanie analizy możliwości stosowania przez bank, na gruncie prawa polskiego, międzynarodowych standardów dotyczących tych transakcji. Bank powinien posiadać stosowne opinie prawne w tym zakresie.

12. W zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym w banku powinna zostać oddzielona funkcja zawierania transakcji obciążonych ryzykiem walutowym od ich rozliczania i księgowania (zadania te powinny być wykonywane w różnych komórkach organizacyjnych). Bank powinien opracować i wdrożyć procedury związane z zawieraniem, rozliczaniem i księgowaniem tych transakcji. Poziom zaawansowania technicznego systemów stosowanych przy zawieraniu transakcji obciążonych ryzykiem walutowym powinien odpowiadać skali i złożoności prowadzonych operacji i wielkości podejmowanego ryzyka. Z uwagi na ryzyko związane z tego typu transakcjami, procedury ich wykonywania powinny uwzględniać typ i formę zawarcia transakcji, przy czym szczególnej pieczołowitości wymagają procedury w odniesieniu do transakcji zawieranych z użyciem elektronicznych środków łączności, zawieranych za pośrednictwem brokerów, zawieranych przez pracowników banku poza godzinami pracy banku lub poza pomieszczeniami biurowymi banku. Procedury zawierania transakcji powinny uwzględniać w szczególności następujące zasady:

1) Pracownicy zawierający transakcje i rozliczający je powinni znać zwyczaje dotyczące tych transakcji oraz stosować się do nich.
2) W przypadku nie ustalenia przez bank odmiennych zasad określania wewnętrznych limitów podejmowanego ryzyka walutowego, pracownicy zawierający transakcje powinni mieć wyznaczone indywidualne limity ryzyka walutowego.
3) Bank zobowiązany jest do zapewnienia warunków gwarantujących poufność i bezpieczną rejestrację negocjacji związanych z zawieraniem umów, zapisy przeprowadzanych rozmów powinny być przechowywane przez okres wystarczający do rozstrzygnięcia ewentualnych sporów.
4) Pracownicy zawierający transakcje mogą występować jedynie w imieniu własnego banku.
5) Każda zawarta (uzgodniona) transakcja powinna być natychmiast zaewidencjonowana na odpowiednim, numerowanym formularzu z podaniem nazwiska pracownika, nazwy kontrahenta, kwoty i rodzaju transakcji - jej nazwy wraz z rozróżnieniem czy jest ona zawierana w obrocie giełdowym czy też pozagiełdowym, w celach zabezpieczających czy spekulacyjnych oraz innych informacji pozwalających na:

a) zarządzanie ryzykiem związanym z daną transakcją,

b) ujęcie transakcji w ewidencji księgowej banku z odzwierciedleniem jej charakteru ekonomicznego,
c) wypełnienie wymogów sprawozdawczych na potrzeby wewnętrzne i zewnętrzne.

6) Formularz, o którym mowa w pkt 5 powinien być bezzwłocznie przekazany w formie pisemnej lub elektronicznej do działu zajmującego się rozliczaniem transakcji oraz do działu zajmującego się zarządzaniem ryzykiem, aby możliwe było bieżące kontrolowanie - w zależności od przyjętego w banku rozwiązania - wykorzystania wewnętrznych limitów ryzyka walutowego podejmowanego przez bank czy też indywidualnych limitów ryzyka walutowego pracowników zawierających transakcje,
7) Bank powinien posiadać procedurę określającą limity strat ponoszonych w jednym dniu przez każdego pracownika zawierającego transakcje oraz gwarantującą w przypadku poniesienia przez niego strat określonego poziomu:
   a) zaprzestanie przez tego pracownika zawierania dalszych transakcji w tym dniu,
   b) podjęcie w trybie przewidzianym w danym banku (przez zespół ds. zarządzania ryzykiem walutowym lub przez uprawnionych pracowników) decyzji w sprawie dalszego działania, wraz z ewentualnym wznowieniem przez pracownika zawierania transakcji w danym dniu,

8) Wszystkie transakcje powinny być odpowiednio udokumentowane i potwierdzone przez obie strony.
9) Wszelkie braki i niezgodności dotyczące potwierdzenia transakcji powinny być kierowane do działu zajmującego się rozliczaniem transakcji i tam wyjaśniane, podobnie - braki dotyczące uzgodnień kont nostro oraz kont rozliczeniowych powinny być wyjaśniane w dziale księgowości. Bank powinien prowadzić rejestr transakcji reklamowanych i spornych, wskazujący charakter rozbieżności i sposób, w jaki została ona ostatecznie rozwiązana oraz zawierający wykaz transakcji odwołanych i niepotwierdzonych.
10) Procedura przekazywania informacji na temat transakcji obciążonych ryzykiem walutowym, powinna uwzględniać mechanizmy zapewniające każdorazowe podjęcie w trybie przewidzianym w danym banku (przez zespół ds. zarządzania ryzykiem walutowym lub przez uprawnionych pracowników) działań uniemożliwiających dokonanie transakcji z zastosowaniem kursów odbiegających od kursów rynkowych.
11) Bank nie może zawierać transakcji, których zasady księgowania i zasady rozliczania nie zostały uprzednio opracowane i zatwierdzone.
12) Bank powinien opracować i wdrożyć procedury awaryjne określające postępowanie w przypadku zakłóceń zasilania w energię elektryczną, awarii oprogramowania komputerowego oraz innych sytuacji krytycznych o podobnym charakterze, które mogą utrudnić lub uniemożliwić zawieranie transakcji obciążonych ryzykiem walutowym.
13) Zaleca się opracowanie i wdrożenie w banku zasad etyki związanych z zawieraniem transakcji obciążonych ryzykiem walutowym.

Opracowano w Wydziale Regulacji Ostrożnościowych Biura Polityki Nadzorczej GINB

Aprobowała:

Ewa Śleszyńska-Charewicz
Generalny Inspektor Nadzoru Bankowego